

ПСИХОЛОГІЧНІ МЕХАНІЗМИ-МЕТОДИКИ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В ЕСТЕТИЧНОМУ ВИХОВАННІ ПІДЛІТКІВ

Серих Лариса Володимирівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувач кафедри теорії і методики змісту освіти
КЗ Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
Суми, Україна

Основою взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків є єдність процесів набуття ними художньо-естетичної освіти та естетичної культури, переходу від суто споживання інформації до розвитку світоглядної позиції засобами мистецтва й формування на їх тлі гуманістичних ціннісних орієнтацій, які детермінують поведінку та будь-яку діяльність підлітків (Серих, 2015).

Визнаємо, що проблема естетико-виховного потенціалу взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків є складною й передбачає високий результат естетичного виховання, дотримання пріоритетних підходів до наукового аналізу чинників і фактів, тому вимагає широкого вибору механізмів реалізації подальшого дослідження. Зокрема, актуальними є питання психологічних можливостей закладів освіти як інституцій естетичного виховання дітей та учнівської молоді. Тому, усвідомлюємо, що вирішення окреслених завдань передбачає насамперед, розглянути психологічні механізми взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків (Серих, 2016).

Дослуховуючись до думки психологів, виховання особистості полягає у реалізації *психологічних механізмів формування особистості*, які є необхідною умовою успіху перетворення виховних вимог суспільства у внутрішні *регулятори поведінки і діяльності* підростаючої особистості (П. Ігнатенко, В. Поплужний, Н. Косарева, Л. Крицька, А. Бойко, І. Зимня та ін.).

Оскільки виховна система покликана орієнтуватися на формування в підлітків здатності *протистояти негативним впливам* середовища, педагог вчить учнів одночасно *опору й адаптації* до навколишнього середовища. Дослідженням доведено, що взаємини учнів у дитячому колективі, їх ставлення до навколишнього середовища і самовідносини підлітків детермінуються взаєминами «вчитель-учень».

Це підкреслює визначальну роль в освітньо-виховному процесі особистості педагога, який цілеспрямовано й регульовано здійснює вплив на учнів шляхом використання *механізмів переконування, навіювання, наслідування* (Реан, 2016; Скрипченко, 2008; Чумак, 2011; Язиков, 2012).

Переконування як механізм і метод впливу, слід відрізнити від *переконання* як властивості, компонента психіки, що включає в себе знання, поєднані з широкою впевненістю в їх істинності. Структурне переконування, указує М. Лукашевич, включає в себе теоретично обґрунтовані (логічні) прийоми, за допомогою яких певна інформація, що надається, органічно вплітається у сферу інтересів підлітків. При цьому доводиться істинність чи хибність певних інформаційних меседжів, їх значущість (Лукашевич, 1998; Маслоу, 1999; Скрипченко, 2008).

Навіювання (сугестія) – метод вплив передусім на почуття, а через них – на розум і волю особистості, зазначають О. Скрипченко, Л. Долинська, З. Огороднійчук, унаслідок чого відбувається сприймання інформації з певного джерела досить некритичне і малоусвідомлене. Навіювання ґрунтується на властивості слова «оживляти», *активізувати наявні й формувати нові асоціації*. А це означає, що через слово учень може засвоїти не тільки відповідні поняття, а й образ поведінки. Науковці визнають традиційне використання навіювання, бо воно пов'язане як з філологічними, так і психологічними властивостями дітей. Навіюваність притаманна учням будь-якого віку, але чим молодша дитина, тим легше воно піддається їй, незважаючи на те, що сприймання навіюваних ідей належить до пасивних, навіть дещо автоматизованих процесів. Певна частина інформації може засвоюватись несвідомо, без включення активного мислення. Прикладом навіювання є звернення вчителя до першоджерела, документа, посилання на авторитетного педагога, тоді підлітки сприймають інформацію як цілком *надійну*, а оскільки транслятором цієї інформації є педагог, ефект навіюваності дедалі зростає (Скрипченко, 2008).

Отже, результати наукового дослідження стану й прогнозування тенденцій, обґрунтування й проєктування практичних засобів досягнення взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків свідчать про доцільність і ефективність застосування цих психологічних механізмів взаємодії закладів загальної середньої та позашкільної освіти в естетичному вихованні підлітків.

Список літератури:

1. Лукашевич, М. П. (1998). *Виховні механізми та технології*. Навчально-методичний посібник. Київ: ІЗМН.
2. Маслоу, А.Г. (1999). *Мотивація и личность*: пер. А.М. Татлыбаевой. СПб.: Евразия.
3. Реан, А. А. (2016). *Психология личности*. СПб: Питер.
4. Серих Л. В. (2015). *Взаємодія загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів в естетичному вихованні підлітків*: монографія. Суми: НІКО.
5. Серих Л. В. (2016). *Естетичне виховання: середовищний підхід: навчально-методичний посібник*. Київ-Суми: НІКО.
6. Скрипченко О. В., Долинська Л. В. & Огороднійчук З. В. (2005). *Загальна психологія*. Київ: Либідь.